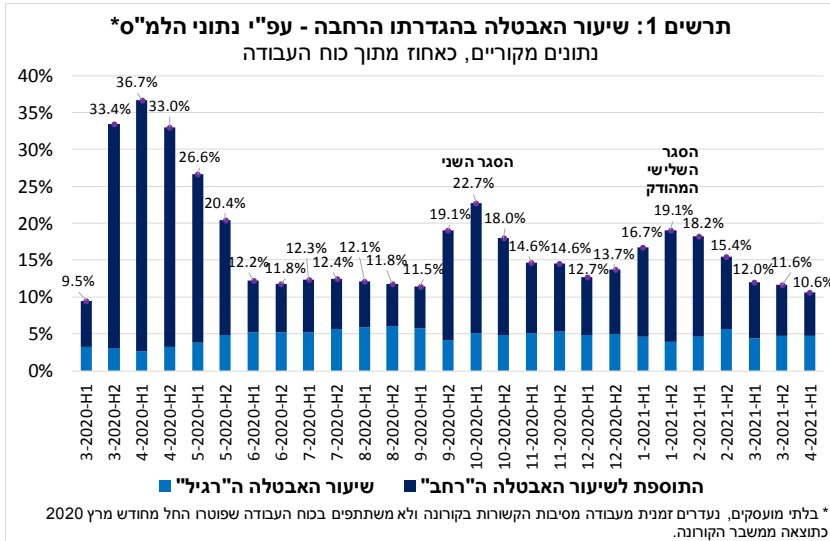

05/05/2021

השבוע במאקרו

במחצית הראשונה של חודש אפריל נמשכה מגמת הירידה המתונה בשיעור האבטלה ה"רחב", לרמה של 10.6%

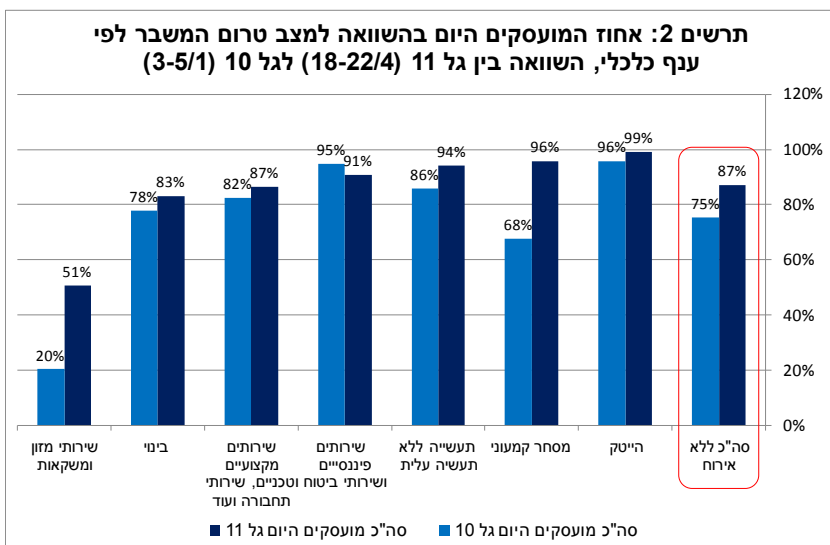
ממצאי סקר כוח האדם למחצית הראשונה של חודש אפריל פורסמו על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס). הניתוח בפסקה זו מתמקד בנתוני שיעור האבטלה בהגדרתו הרחבה (השיעור ה"רחב"), שמוחשב על בסיס נתונים שאינם מנוכחים מהשפעות של עונתיות, ומביא בחשבון את הבלתי מועסקים, עובדים שהוצאו לחלי"ת ועובדים שפוטרו עקב משבר הקורונה ולכן לא משתתפים בכוח העבודה. כך, מתקבלת תמונה כוללת יותר לגבי היקף אי-התעסוקה במשק בעת הנוכחית, חלף ההתייחסות לשיעור האבטלה ה"רגיל" (בהגדרתו הסטנדרטית) בלבד.

הנתונים מלמדים כי במחצית הראשונה של חודש אפריל שיעור האבטלה ה"רחב" המשיך במגמת הירידה המתונה, שהחלה עם תהליך היציאה של המשק מהסגר השלישי המהודק.

שיעור האבטלה ה"רחב" ירד לרמה של 10.6%, שהיא הנמוכה ביותר מאז המחצית הראשונה של חודש מרץ 2020 (ראה/י תרשים 1) – מועד פרוץ משבר הקורונה, לעומת 11.6% במחצית השנייה של מרץ, אשר משמעותה היקף של כ-440 אלף מובטלים. מתוכם כ-130 אלף עובדים בחלי"ת (נעדרו זמנית כל השבוע בגלל סיבות הקשורות בקורונה) – ההיקף הנמוך ביותר מאז פרוץ המשבר (ראה/י הרחבה בנושא בפסקה הבאה).

בתוך כך, שיעור האבטלה הקובע לקביעת גובה דמי האבטלה המשולמים לעובדים בחלי"ת ירד ל-8%. על-פי חוק "תכנית הסיוע הכלכלית", כאשר שיעור אבטלה זה מתחת ל-10% אך מעל 7.5%, דמי האבטלה אמורים לקטון באופן אוטומטי ב-10%, תוך 30 יום ממועד פרסום הנתון על-ידי הלמ"ס. התואי הנוכחי של תשלום של דמי האבטלה אמור להסתיים במהלך יוני 2021 או עד לירידת שיעור האבטלה ל-7.5%. בהקשר זה, נדגיש כי כל עוד תשלום דמי האבטלה לעובדים שבחלי"ת נמשך, כך התמריץ של חלק מעובדים אלה לחזור לשוק העבודה נשאר נמוך, והשיפור בנתוני התעסוקה נותר מתון יחסית. במבט קדימה, שיעור האבטלה ה"רחב" צפוי להמשיך ולרדת באופן הדרגתי ככל שהפעילות הכלכלית במשק ממשיכה להתרחב, תוך שהרכבו משתנה, יחד עם ירידת משקל מובטלי החלי"ת ועליית משקל המובטלים לטווחים ארוכים יותר. זאת, בהיעדר שינוי כיוון במגמות התחלואה במדינה.

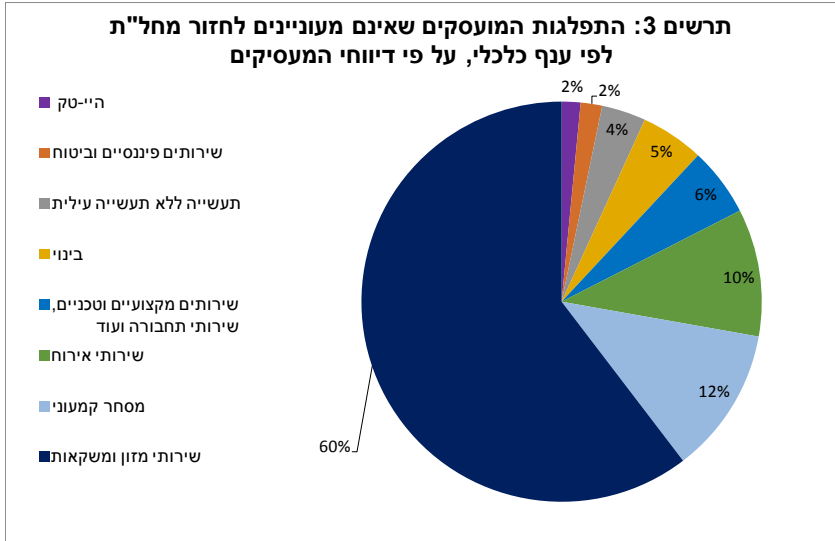
מרבית העובדים שאינם מעוניינים לחזור מחלי"ת מתרכזים בענפים: שירותי מזון, שירותי אירוח ומסחר קמעונאי

הגל ה-11 של סקר הלמ"ס למצב העסקים בעת התפשטות נגיף הקורונה נערך ב-18-22/4. בדומה לגלים הקודמים של הסקר, הוא כולל עסקים עם 5 משרות שכיר ומעלה, בחלק מענפי הפעילות במשק, ובהם: הייטק, תעשייה מסורתית ומעורבת, בינוי, מסחר קמעונאי, שירותים פיננסיים וביטוח, שירותים מקצועיים וטכניים, שירותי תחבורה ודואר, ענף שירותי מזון (מסעדות, אולמות אירועים ועוד) וגם ענף שירותי אירוח (בגל הנוכחי בלבד). הסקר מספק אינדיקציה חלקית למגמות הנוכחיות לגבי היקף הפעילות הכלכלית ורמות התעסוקה בענפים הנסקרים, תוך השוואה בין תקופות זמן שונות.

בתרשים 2 המצורף ניתן לראות כי במקביל להסרה של מרבית הגבלות הקורונה, אחוז המועסקים בהשוואה למצב ערב המשבר עלה באפריל לעומת חודש ינואר השנה, אשר במהלכו התרחש הסגר השלישי המהודק. העלייה הייתה רוחבית בכל ענפי הפעילות, ובלטה במיוחד בענפים שהושפעו באופן ישיר מההגבלות, שירותי מזון ומשקאות ומסחר קמעונאי. במבט קדימה, מרבית העסקים אינם צופים שינוי עתידי במספר המועסקים, כלומר מצבת העובדים הנוכחית תואמת את היקף הפעילות הצפוי מבחינתם. זאת, להוציא את ענפי ההייטק,

שממשיכים לצמוח בקצב מהיר יחסית, ואת הענפים בעלי אחוז מועסקים נמוך. ממצא אשר מהווה אינדיקציה למקור הגידול העתידי האפשרי בהיקף התעסוקה.

אחוז המועסקים עודנו נמוך במיוחד בענף שירותי מזון ומשקאות ושירותי אירוח (שלא מופיע בגרף כיוון שלא ניתן להשוואה לגל ה-10). זאת, בין היתר, עקב שיעור גבוה של עובדים בחל"ת בענפים אלה. על-פי דיווחי העסקים, כ-30% מסך העובדים שבחל"ת מסרבים לחזור לעבודתם. כפי שניתן לראות בתרשים 3, הנתח המשמעותי של עובדים אלה מרוכז בענף שירותי מזון ומשקאות, ובמידה פחותה יותר גם בענפים: שירותי אירוח ומסחר קמעונאי. כמו כן, על-פי ממצאי הסקר, כ-64% מהעסקים עם עובדים בחל"ת ציינו שהסיבה העיקרית לכך שהעובדים אינם מעוניינים לחזור מחל"ת, היא שהם מעדיפים לקבל דמי אבטלה.

ממצא זה, מדגיש את העובדה כי המדיניות הממשלתית בהקשר זה מהווה כיום גורם המעכב את המשך תהליך ההתאוששות של שוק העבודה וצמיחת המשק. בדיעבד, נראה שמהלך זה של יצירת קשר ישיר בין מובטלי החל"ת לבין התשלומים מן הממשלה פגם בסיכויי שמירת הקשר הרציף שבין מעסיק למועסק וגרע מהיכולת של עסקים לשוב לרמת פעילות גבוהה, תוך השבת עובדים לעבודה, תוך פרק זמן קצר.

ייתכן כי בעת הנוכחית, כשפניה של הכלכלה המקומית מופנים אל עבר היציאה מהמשבר, רצוי לעבור ממדיניות של סיוע לעובדים שנפגעו מהמשבר למדיניות שמעודדת אותם לחזור לשוק העבודה, בעזרת מגוון של צעדים, תמריצים והתניות כגון: דרישה להשתתפות בהכשרות מקצועיות, דגש של ממש על הסבה לכיוון מקצועות נדרשים בשוק העבודה, מענקי עבודה למשתכרים שכר נמוך ועוד. זאת, תוך המשך תמיכה נקודתית משמעותית בעובדים הזקוקים לכך, שבשום אופן אינם יכולים למצוא את מקומם בהכשרות מקצועיות ובשוק העבודה, זאת חלף המהלך הרחבי הנהוג כיום.

פרוטוקול דיוני הריבית של בנק ישראל: לא צפוי שינוי של ממש במידת ההרחבה של המדיניות המוניטרית בזמן הקרוב

פרוטוקול דיוני הריבית של בנק ישראל בחודש אפריל מלמד כי ההחלטה להותיר את הריבית ללא שינוי בשיעור של 0.1%, התקבלה ברוב של חמישה חברים, בעוד שחבר אחד תמך בהורדת שיעור הריבית ל-0.0%. מרבית חברי הוועדה העריכו שמידת ההרחבה המוניטרית הנוכחית מספקת לעת עתה, ובכך לא היה שינוי של ממש במסר שעלה מהחלטת הוועדה בהשוואה לחודשים קודמים. הוועדה מבקשת לוודא ששוק האשראי ממשיך לתפקד בצורה טובה עם ריביות יציבות ונמוכות ושהיצע האשראי ממשיך להיות נאות.

מלבד הדיון במדיניות ובהתאוששות במצב המשק, הדיון עסק בעלייה בסביבת האינפלציה, תוך שמדדי פברואר ומרץ היו גבוהים מהצפוי ונרשמה עלייה של ציפיות האינפלציה. הוועדה המוניטרית מתלבטת בשאלה האם עליית המחירים בעת האחרונה מהווה רק תיקון זמני לרמות המחירים או שמדובר בהתפתחות של תהליך אינפלציוני מתמשך יותר. הוועדה המוניטרית לא סיפקה תשובה חד משמעית בעניין זה, אך העריכה שההסתברות להתפרצות אינפלציונית נמוכה. אנו, בלאומי, סבורים, כי למרות העלייה הצפויה במדד המחירים לצרכן ב-2021 בשיעור של כ-2% (אמצע יעד יציבות המחירים) הרי שחלק מהגורמים לעלייה זו הינם בעלי אופי זמני וצפויים להתמתן בהמשך על פני השנים הקרובות (בעיקר גורמי צד היצע בדגש על החלק הגלובלי). לפיכך ניתן לראות בכך תיקון בעל אופי זמני ולא מתמשך. בסך הכול, בנק ישראל ממשיך לשדר כי ישמור על מדיניות מרחיבה ככל שהדבר יידרש.

מנגד, התייחסות של שרת האוצר של ארה"ב, יו"ר הבנק הפדרלי לשעבר, ג'נט ילן, באשר לאפשרות של העלאת ריבית בטווח הזמן הקרוב יחסית, הביאה לירידות בשווקים הפיננסיים בארה"ב. התבטאות זו, נאמרה בפורום כלכלי בארה"ב, בתשובה לשאלה בנושא ההשפעות הצפויות של תכניות התמריצים הפיסקליים של הנשיא ביידן, זאת על אף העובדה כי שרת האוצר אינה אמורה להתערב בהחלטות הריבית. השרה ילן אמרה כי ייתכן שהריביות יצטרכו לעלות מעט בכדי למנוע מצב של "התחממות יתר" בכלכלה, אשר עלול להביא לעליית האינפלציה והריביות לטווחים השונים. התבטאות זו, הגבירה את החששות של המשקיעים הפיננסיים מעלייה מתמשכת באינפלציה, שעשויה להביא לעליית ריבית בעתיד ולצמצום היקף ההרחבה המוניטארית, אשר באו לידי ביטוי, כאמור, בירידות שיעורים. אירוע זה, מלמד כי תהליך הנורמליזציה של מדיניות הבנק המרכזי שצפוי לבוא בעתיד עם חלוף המשבר, צריך יהיה להיעשות בצורה הדרגתית, תוך התחשבות ברגישות של השווקים הפיננסיים להתייחסויות לנושא. זאת, בכדי למנוע זעזועים בשווקים הפיננסיים לאורך התהליך.

כתבו: ד"ר גיל מיכאל בפמן ויניב בר

לתגובות, הערות והארות: ניתן לפנות לאיל רז, ראש ענף כלכלה, בנק לאומי
 דואר אלקטרוני: eyal.raz@bankleumi.co.il, טלפון: 076-8858039